

Warszawa, 14 sierpnia 2024 r.

STANOWISKO FUNDACJI GREEN REV INSTITUTE

w przedmiocie projektu rozporządzenia (UE) 2018/1091 w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych - wykazu zmiennych i ich opisu dla roku referencyjnego 2026.

Szanowni Państwo,

Mając na uwadze konsultacje prowadzone przez Komisję Europejską z dnia 17 lipca 2024 r., w ramach projektu **rozporządzenia (UE) 2018/1091 w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych - wykazu zmiennych i ich opisu dla roku referencyjnego 2026** przedstawiamy **stanowisko Green REV Institute w konsultacjach** jednocześnie dziękując za możliwość przedstawienia rekomendacji i komentarza.

Wprowadzenie

Najważniejszym celem prowadzonych konsultacji powinno być zaprezentowanie rzetelnego obrazu rolnictwa w Unii Europejskiej. Aby osiągnąć ten cel, konieczne jest przeprowadzenie szczegółowej oceny i ustalenie konkretnych danych, które należy ująć w wykazie. Kompleksowy zbiór danych zapewni pełny obraz sektora produkcji żywności, co umożliwi świadome interwencje finansowe i skuteczne kształtowanie Wspólnej Polityki Rolnej. Wspólna Polityka Rolna jako jedna z najważniejszych polityk UE musi spełniać cele związane z zagwarantowaniem dostępu do zdrowej, zrównoważonej i bezpiecznej żywności, ochroną klimatu i środowiska naturalnego oraz zapewnieniem, że transformacja systemu żywności będzie prowadzona w sposób sprawiedliwy dla rolników i rolniczek.

Pozyskane dane powinny zostać odpowiednio użyte przy opracowywaniu i realizacji polityk wspierających zrównoważone praktyki rolnicze w Unii Europejskiej. Kompleksowe informacje na temat oddziaływania poszczególnych sposobów produkcji na rozwój obszarów wiejskich, w szczególności życie i zdrowie mieszkańców i mieszkanki wokół ferm przemysłowych, bioróżnorodność, klimat, glebę, powietrze i wodę umożliwią efektywne rozplanowanie i wykorzystanie środków dla budowania zrównoważonego rolnictwa i systemu żywności.

Gromadzenie statystyk rolnych w Polsce podlega Głównemu Urzędowi Statystycznemu (GUS). GUS nadzoruje realizację Powszechnego Spisu Rolnego, przy czym ostatni spis miał miejsce w 2020 r., zgodnie z ustawą z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym. Dane od rolników i rolniczek zostały zebrane w ramach przeprowadzanych wywiadów w formie formularza online, telefonicznie oraz za pośrednictwem rachmistrzów i rachmistrzyń spisowych. *“Wykaz danych zbieranych w ramach spisu rolnego jest określony w załącznikach nr III i IV do rozporządzenia nr 2018/1091 oraz w załączniku nr 2 do ustawy”.*

Powszechny Spis Rolny 2020 pokazał następujące tendencje:

- spadek liczby gospodarstw rolnych i jednocześnie zwiększenie ich powierzchni.
- pogłębiający się trend starzenia się społeczeństwa na obszarach wiejskich.
- wzrost udziału gospodarstw rolnych, które zajmują się intensywną hodowlą zwierząt - dalsze uprzemysłowienie sektora rolniczego.
- zwiększenie ukierunkowania i specjalizacji produkcji gospodarstw rolnych.

W ramach projektu, który podlega konsultacjom umieszczone zostały elementy w zakresie **zobowiązań środowiskowych lub dotyczących klimatu (MRDV)**, jednak w projekcie nie zostały zawarte niektóre kluczowe elementy i należą do nich m.in.:

1. Dane w zakresie **przeznaczenia produkcji rolnej** - istotne jest zawarcie danych w zakresie przeznaczenia produkcji rolnej, upraw na paszę dla zwierząt i do bezpośredniego spożycia przez ludzi. Dane te mają bezpośrednie zastosowanie przy ocenie efektywności wykorzystania zasobów oraz działania na rzecz bezpieczeństwa

żywnościowego. W ramach prowadzonego przez Green REV Institute programu AgriWatch i przesłanego wniosku o udzielenie informacji publicznej ws. wsparcia finansowego w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wskazało, że nie posiada danych w zakresie przekazanego wsparcia finansowego z podziałem na producentów produkcji roślinnej z przeznaczeniem na pasze dla zwierząt i z przeznaczeniem na żywność roślinną dla ludzi: *“W odniesieniu do podziału wsparcia finansowego w ramach tej interwencji ze względu na przeznaczenie dla producentów produkcji roślinnej na pasze dla zwierząt gospodarskich i na żywność dla ludzi informuję, że MRiRW nie posiada takich informacji.”*.

2. Dane na temat wpływu gospodarstw rolnych na **środowisko** - w obliczu dzisiejszych wyzwań istotne jest zwrócenie szczególnej uwagi na emisyjność i oddziaływanie na lokalne społeczności działań gospodarstw rolnych. Zwiększy to wiedzę w zakresie zrównoważoności europejskiego systemu żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich.
3. Brak danych w zakresie **wykorzystania zasobów wodnych** w produkcji - zbadanie zużycia wody w produkcji jest kluczowe, aby skutecznie opracowywać działania na rzecz przejścia na bardziej zrównoważone systemy żywnościowe.
4. Brak danych w zakresie zdrowia gleby - uwzględnienie i monitorowanie zmiennych jakości gleby umożliwiają lepsze zrozumienie wpływu praktyk produkcji żywności na glebę.
5. Brak danych, które dostarczą informacji w zakresie **bezpieczeństwa żywnościowego** w odniesieniu do stosowania pestycydów i monokultur - istotne jest wzięcie pod uwagę ryzyk związanych z zastosowaniem pestycydów w produkcji i rozpowszechnienia monokultur. Te praktyki mają bezpośredni wpływ i oddziaływanie na środowisko oraz zdrowie publiczne.
6. Brak danych w zakresie stosowania **antybiotyków** w produkcji zwierzęcej - gromadzenie informacji o zastosowaniu antybiotyków w ramach produkcji zwierzęcej

stanowi podstawę wypracowywania systemu żywnościowego, który jest bezpieczny dla zdrowia obywateli i obywaterek Unii Europejskiej.

W obliczu wyzwań przed którymi stoimy jako Unia Europejska - kryzys klimatyczny, bioróżnorodności, zdrowia publicznego i bezpieczeństwa żywnościowego, przejście na system żywności oparty na roślinach staje się koniecznością. Produkcja zwierzęca jest źródłem emisji gazów cieplarnianych, degradacji gruntów, wylesiania, znaczącego zużycia zasobów wodnych. System żywnościowy oparty na roślinach charakteryzuje się niższym śladem węglowym, jednocześnie dieta bogata w warzywa, owoce, orzechy i nasiona może obniżyć ryzyko chorób przewlekłych, takich jak choroby serca, cukrzyca typu 2 i otyłość.

Biorąc pod uwagę zapisy zawarte w ramach projektu rozporządzenia wykonawczego *“Rozporządzenie (UE) 2018/1091 przewiduje zarówno ramy dla europejskich statystyk dotyczących gospodarstw rolnych, jak i połączenie informacji na temat ich struktury z informacjami na temat metod produkcji, środków rozwoju obszarów wiejskich, aspektów rolno-środowiskowych i innych powiązanych informacji”*, chcemy podnieść następujące zasadnicze kwestie, aby podkreślić konieczność uzupełnienia zbieranych danych.

Uzupełnienie informacji dot. przeznaczenia uprawy roślin - paszowych czy uprawy roślin przeznaczonych do spożycia przez ludzi. Przeznaczenie Produkcji Rolnej. Raport Greenpeace pt. *“Tuczenie problemu”* wskazuje: *“aż 71% wszystkich gruntów rolnych w Unii Europejskiej zamiast wytwarzać żywność dla ludzi, produkuje paszę dla zwierząt”*. Według raportu ws. eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski w 2023 roku: **“W 2023 r. odnotowano wzrost wpływów uzyskanych z eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski.** Wartość eksportu ogółem towarów rolno-spożywczych z Polski w 2023 r. osiągnęła rekordowe **51,8 mld EUR (236 mld zł)** i była o **8,1% wyższa** niż przed rokiem. Jednocześnie udział eksportu rolno-spożywczego w wartości całego polskiego eksportu zwiększył się z 13,8% w 2022 r. do 14,7% w roku 2023.”. 73% całkowitego eksportu produktów rolno-spożywczych

zachodziła między krajami UE, a towarami najczęściej eksportowanymi w 2023 roku były mięso, przetwory mięsne i żywiec (19%), ziarno zbóż i przetwory (11%).

Gospodarka Wodna. Według raportu “Polska na drodze zrównoważonego rozwoju. Raport 2020”: *“Zasoby wodne w Polsce są relatywnie niewielkie, a dodatkowo cechuje je zmienność sezonowa i zróżnicowanie obszarowe. Wielkość odnawialnych zasobów wody słodkiej przypadająca na 1 mieszkańca Polski (średnia wartość z wielolecia) wynosi niecałe 1,6 tys. m³, co wskazuje na zagrożenie stresem wodnym. W blisko połowie krajów UE zasoby świeżej wody są niepokojąco niskie (poniżej 3 tys. m³ na osobę), w tym w Polsce, na Malcie, Cyprze i w Czechach są poniżej poziomu bezpieczeństwa wodnego (według ONZ granicą, poniżej której kraj uznaje się za zagrożony takim niedoborem wody, jest 1,7 tys. m³ na mieszkańca).”*. Jednocześnie raport wskazuje: *“Największym zużyciem wody charakteryzuje się przemysł, na który przypada 70% wykorzystanej wody; 20% zużywane jest przez gospodarkę komunalną, a kolejne 10% wykorzystywane jest na potrzeby nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych.”*. Raport “The Water Footprint of Global Food Production” zaznacza, że: *“W 2011 r. globalny ślad wodny (WF) produkcji rolnej wynosił 8362 km³/rok (80% zielonych, 11% niebieskich i 9% szarych). Oczekuje się, że światowe zapotrzebowanie na wodę wzrośnie o 20%-30% w latach 2010-2050. Zapotrzebowanie na grunty i zasoby wodne znacznie wzrosło i oczekuje się, że w przyszłości zasoby te będą coraz mniejsze.”*

Wpływ na Środowisko i Klimat. Emisje i Zanieczyszczenie. Raport “Including animal to plant protein shifts in climate change mitigation policy: a proposed three-step strategy” zaznacza, że: *“Zamiana białka zwierzęcego na roślinne oferuje znaczny potencjał redukcji emisji gazów cieplarnianych. Sektor hodowlany może pochłonąć od 37% do 49% budżetu emisji gazów cieplarnianych dopuszczalnego w ramach celów 2°C i 1,5°C, odpowiednio, do 2030 roku. Brak działań w sektorze hodowlanym wymagałby znacznej redukcji emisji gazów cieplarnianych, znacznie wykraczającej poza to, co jest planowane lub realistyczne, w innych sektorach.”*

Oddziaływanie na lokalne społeczności i bioróżnorodność. Jako Green REV Institute prowadzimy program “Wolni od Ferm”, którego celem jest pokazanie wpływu funkcjonowania ferm wielkotowarowych na jakość życia mieszkańców i mieszkank wokół ferm, ale także wpływ na zanieczyszczenie powietrza, gleb i wód. Prawo do życia w czystym środowisku powinno być chronione przez wszystkie organy w ramach Unii Europejskiej.

Praktyki Rolnicze a Klimat: Raport “Emissions impossible: How emissions from big meat and dairy are heating up the planet” podkreśla, że: *“Ich (pięciu największych korporacji mięsnych i dziesięciu największych korporacji mleczarskich) łączna emisja metanu wynosi około 12,8 miliona ton, co odpowiada ponad 80% całego śladu metanowego Unii Europejskiej. Emisje tych firm stanowią około 3,4% wszystkich globalnych antropogenicznych emisji metanu i 11,1% światowego metanu związanego ze zwierzętami hodowlanymi.”.* *“Według Globalnej Oceny Metanu Programu Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska, emisje metanu powinny zostać zmniejszone o co najmniej 40-45% w tej krytycznej dekadzie działań na rzecz klimatu. Rolnictwo zwierzęce jest największym źródłem metanu, odpowiedzialnym za około 32% antropogenicznych emisji metanu.”*

Antybiotyki i Hormony w Produkcji Zwierzęcej. Dane na temat stosowania antybiotyków i hormonów, takich jak PMSG/eCG.

Istotne jest, aby w ramach procesu gromadzenia danych uwzględnić dane dotyczące stosowania hormonu płodności **PMSG/eCG** w produkcji zwierzęcej. Istotne jest dokumentowanie ilości dawek, które podawane zwierzętom w gospodarstwach rolnych. Hormon ten jest przede wszystkim wykorzystywany w celu zwiększenia produktywności w kontekście przemysłowej hodowli zwierząt do produkcji mięsa i nabiału. Sam hormon jest pozyskiwany w wyjątkowo brutalny sposób, ponieważ pobiera się go z krwi żrebnych klaczy. Jako Green REV Institute od 2021 roku prowadzimy działania skoncentrowane na zakazie produkcji i importu PMSG.

Światowa Organizacja Zdrowia podaje, że:

- a. Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe (AMR) jest jednym z największych globalnych zagrożeń dla zdrowia publicznego i rozwoju. Szacuje się, że oporność bakterii na środki przeciwdrobnoustrojowe była bezpośrednio odpowiedzialna za 1,27 mln zgonów na świecie w 2019 r. i przyczyniła się do 4,95 mln zgonów;
- b. Niewłaściwe i nadmierne stosowanie środków przeciwdrobnoustrojowych u ludzi, zwierząt i roślin jest głównym czynnikiem rozwoju patogenów opornych na leki.
- c. Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe dotyka kraje we wszystkich regionach i na wszystkich poziomach dochodów. Jego czynniki i konsekwencje są potęgowane **przez ubóstwo i nierówności**, a najbardziej dotknięte są kraje o niskich i średnich dochodach.
- d. Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe zagraża wielu osiągnięciom współczesnej medycyny. Utrudnia leczenie infekcji i sprawia, że inne procedury i zabiegi medyczne - takie jak operacje, cesarskie cięcia i chemioterapia nowotworów - są znacznie bardziej ryzykowne.
- e. Świat stoi w obliczu kryzysu związanego z dostępem do antybiotyków. W obliczu rosnącego poziomu oporności na antybiotyki badania i rozwój są niewystarczające i pilnie potrzebne są dodatkowe środki w celu zapewnienia sprawiedliwego dostępu do nowych i istniejących szczepionek, diagnostyki i leków.
- f. Oprócz śmierci i niepełnosprawności, oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe wiąże się ze znacznymi kosztami ekonomicznymi. Bank Światowy szacuje, że oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe **może spowodować dodatkowe koszty opieki zdrowotnej w wysokości 1 bln USD do 2050 r. oraz straty produktu krajowego brutto (PKB) w wysokości od 1 bln USD do 3,4 bln USD rocznie do 2030 r.**
- g. Priorytety w zakresie zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe w dziedzinie zdrowia ludzkiego obejmują zapobieganie wszelkim infekcjom, które mogą skutkować niewłaściwym stosowaniem środków przeciwdrobnoustrojowych; zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości diagnostyki i odpowiedniego leczenia infekcji; oraz strategiczne informacje i innowacje, na przykład nadzór nad opornością na środki przeciwdrobnoustrojowe i zużyciem/wykorzystaniem środków przeciwdrobnoustrojowych, a także badania i rozwój w zakresie nowych szczepionek, diagnostyki i leków.

W lipcu 2022 r. Komisja wraz z państwami członkowskimi uznała oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe **za jedno z trzech najpoważniejszych zagrożeń dla zdrowia w UE**. Szacuje się, iż ponad 35 000 osób w UE/EOG i ponad 1,2 mln osób na całym świecie umiera każdego roku bezpośrednio z powodu zakażenia bakteriami opornymi na antybiotyki. Jeżeli władze i państwa nie podejmą dalszych działań, do 2050 r. liczba ofiar śmiertelnych oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe na całym świecie może osiągnąć ponad 10 milionów rocznie, czyli więcej niż oczekiwana liczba zgonów z powodu nowotworów i cukrzycy łącznie, co może spowodować szkody gospodarcze równie katastrofalne jak światowy kryzys finansowy w latach 2008-2009 (*źródło: Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 1 czerwca 2023 r. w sprawie działań UE na rzecz zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (2023/2703(RSP))*).

W czerwcu 2023 r. The Bureau of Investigative Journalism opublikowało wyniki śledztwa. Ujawniono, że, jeden z głównych dostawców mięsa do brytyjskich supermarketów zaopatruje się w kurczaki, którym podawane są antybiotyki związane z rozprzestrzenianiem się śmiertelnych superbakterii, co zwiększa ryzyko przyszłych wybuchów chorób zagrażających życiu. Polski gigant mięsny SuperDrob wykorzystywał kurczaki z ferm, które stosują leki sklasyfikowane jako "krytyczne" dla zdrowia ludzkiego, pomimo poważnego ryzyka, jakie stwarza to dla konsumentów. SuperDrob sprzedawał mrożone produkty drobiowe do Lidla, Asdy i Iceland. Firma była powiązana ze śmiertelną epidemią salmonelli w 2020 r. - która, jak ujawniły TBIJ, Guardian i ITV, dotyczyła bakterii opornych na wiele leków - a w ciągu kolejnych 18 miesięcy doszło do co najmniej 15 zakażeń salmonellą związanych z drobiem SuperDrob. 19 marca br. Bureau of Investigative Journalism w najnowszej publikacji wskazało, że: "Brytyjskie władze ds. bezpieczeństwa żywności rozważają zakaz importu niektórych produktów drobiowych z Polski w odpowiedzi na rosnące zarażenia salmonellą. W liście wysłanym do Komisji Europejskiej i Głównego Inspektoratu Weterynarii w Polsce w grudniu

2023 r. urzędnicy wyrazili zaniepokojenie brakiem działań w zwalczaniu choroby w zanieczyszczonym mięsie i jajkach eksportowanych do Wielkiej Brytanii.

List, uzyskany przez TBIJ i ITV News, podkreślił wzrost przypadków salmonelli związanych z polskim drobiem. **Wymieniono w nim sześć poważnych epidemii, które spowodowały co najmniej 2 680 zarażeń u ludzi i kilka zgonów w ostatnich latach - liczby wcześniej nieuznane przez rząd brytyjski.**

Interwencja brytyjskiej Agencji Norm Żywnościowych (Food Standards Agency/ FSA) nastąpiła mniej niż rok po tym, jak śledztwo TBIJ i ITV związane z dużym dostawcą kurczaków z Polski (Superdrob) wykazało związek z rozprzestrzenianiem się infekcji opornych na antybiotyki. Wkrótce potem pojawiły się ostrzeżenia przed salmonellą w Wielkiej Brytanii i Europie. W grudniu FSA poinformowała konsumentów i konsumentki, aby "byli ostrożni" podczas obchodzenia się z chłodzonymi i mrożonymi kurczakami i indykami, gdyż prowadziła dochodzenie w sprawie wielu szczepów salmonelli związanych z polskimi produktami drobiowymi importowanymi do Wielkiej Brytanii.

Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) wydał alert, łącząc ponad 330 przypadków salmonelli u ludzi z zakażonym drobiem w 2023 roku. Większość zanieczyszczonych próbek pochodziła z Polski. **Wśród chorych były małe dzieci i niemowlęta, zidentyfikowano ofiary w Danii, Francji, Irlandii, Włoszech, Holandii, Wielkiej Brytanii i Austrii - gdzie jedna osoba zmarła.**

Mięso z kurczaków z Polski zostało powiązane z ponad 100 alertami dotyczącymi bezpieczeństwa żywności od publikacji pierwotnego śledztwa TBIJ w czerwcu 2023 roku, z których większość dotyczyła salmonelli.

Główny Inspektorat Weterynarii w Polsce powiedział, że nie ma jednoznacznych dowodów wskazujących, że produkty pochodzące z Polski były źródłem trzech epidemii salmonelli zgłoszonych przez europejski system alertów w 2023 roku. Ze względu na różnych końcowych producentów, którzy z kolei mają swoich dostawców mięsa, *"udział innych podmiotów działających na rynku żywności jako źródła zakażenia nie może być potwierdzony ani wykluczony"* - poinformował TNIJ. Dodano, że inspektorat przestrzega przepisów UE dotyczących salmonelli i oporności na antybiotyki oraz współpracuje z brytyjskimi władzami w dochodzeniach dotyczących zatrucia pokarmowego."

Mamy do czynienia z wielowymiarowym kryzysem bezpieczeństwa ludzi, ich zdrowia i życia. Antybiotykooporność nie dotyczy tylko krajów rozwijających się, osób w kryzysie ubóstwa, najsłabszych, najbardziej wykluczonych grup społecznych.

"W Polsce w 2019 r. odnotowano 5 600 zgonów przypisywanych oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe i 24 100 zgonów związanych z opornością na środki przeciwdrobnoustrojowe. Polska ma 46. najniższy standaryzowany wiekiem wskaźnik umieralności na 100 000 mieszkańców związany z opornością na środki przeciwdrobnoustrojowe w 204 krajach. Liczba zgonów z powodu oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe w Polsce jest wyższa niż liczba zgonów z powodu chorób neurologicznych, chorób układu trawiennego, cukrzycy i chorób nerek, infekcji dróg oddechowych i gruźlicy oraz przewlekłych chorób układu oddechowego."

Polska zużywa coraz więcej antybiotyków do produkcji zwierzęcej, gdy reszta krajów Unii Europejskiej je ogranicza. W 2022 r. w Polsce zużycie antybiotyków na kilogram masy ciała (mg/CPU), czyli najbardziej precyzyjny dowód używania lekarstw, wyniosło u nas astronomiczne 196 mg i wzrosło o 55 proc. wobec poziomu z 2011 r. Tymczasem u największego producenta mięsa w Europie, w Hiszpanii, zużycie wyniosło 127 mg i spadło aż o 65 proc. Holandia startowała z podobnego poziomu zużycia antybiotyków co Polska (113 mg), ale zmniejszyła je o 67 proc., do 37 mg. Niemcy, poważny producent zwierząt, zmniejszyły stosowanie lekarstw o 64 proc. z poziomu 211 do 70 mg. Czesi już przed dekadą mieli lepsze

wyniki od Polski, bo jedynie 83 mg, ale i tak zmniejszyli zużycie niemal o połowę, do 46 mg. Francja, trzeci producent zwierząt w Europie, startowała z wynikiem 114 mg, by zmniejszyć zużycie antybiotyków w chowie zwierząt o 65 proc., do 38 mg/PCU.

Od stycznia 2024 r. wszystkie państwa członkowskie UE / EOG muszą zgłaszać swoje dane dotyczące wielkości sprzedaży i stosowania przeciwdrobnoustrojowych produktów leczniczych u zwierząt, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie weterynaryjnych produktów leczniczych.

W raporcie “Sprzedaż weterynaryjnych środków przeciwdrobnoustrojowych w 31 krajach europejskich w 2022 r.” wskazano:

- Całkowita zagregowana sprzedaż antybiotyków VMP dla wszystkich 31 krajów przekazujących dane w 2022 r. wyniosła 73,9 mg/PCU. Stanowi to spadek o 12,7% w porównaniu z 2021 r. (84,7 mg/PCU). Nadal obserwuje się dużą różnicę między krajami o najwyższej i najniższej sprzedaży, wahającą się od 2,1 mg/PCU do 254,7 mg/PCU;
- Najlepiej sprzedającą się klasą antybiotyków były penicyliny, które stanowiły 32,7% całkowitej sprzedaży (24,2 mg/PCU). Wraz z tetracyklinami (17,4 mg/PCU, 23,5%) i sulfonamidami (6,9 mg/PCU, 9,4%), te 3 klasy stanowiły 65,5% całkowitej sprzedaży w 2022 roku. Ogólnie rzecz biorąc, wzorce sprzedaży różnych klas antybiotyków różniły się znacznie między 31 krajami. Dotyczyło to również klas antybiotyków kategorii B EMA AMEG, dla których zaleca się ograniczenie stosowania - tj. cefalosporyn 3. i 4. generacji, fluorochinolonów, innych chinolonów i polimyksyn - których sprzedaż wahała się od <0,01 do 0,47 mg/PCU, <0,01 do 12,6 mg/PCU, 0 do 0,75 mg/PCU i 0 do 10,2 mg/PCU; stanowiąc odpowiednio 0,17%, 2,8%, 0,16% i 2,8% całkowitej zagregowanej sprzedaży. **WHO uważa te klasy, oprócz makrolidów i ketolidów, za krytycznie ważne środki przeciwdrobnoustrojowe (CIA) o najwyższym priorytecie dla**

medycyny ludzkiej (WHO "Critically Important Antimicrobials for Human Medicine, 6th revision");

- W 2022 r. w Polsce zużyto 838 ton antybiotyków dla zwierząt hodowlanych przeznaczonych na żywność, wyżej była tylko Hiszpania z wynikiem 1,02 tys. ton. Ale Hiszpania stosuje tych lekarstw mniej, bo na kilogram ma wynik 127,4 mg/PCU, gdy Polska ma aż 196 mg/PCU.

Dane w Polsce pozyskano zgodnie z krajowym prawem farmaceutycznym - to hurtownie są zobowiązane do dostarczania danych na temat sprzedaży produktów leczniczych weterynaryjnych. Dane dotyczące sprzedaży są zbierane od hurtowników, którzy dostarczają produkty lecznicze weterynaryjne bezpośrednio do lekarzy weterynarii. Hurtownicy wypełniają szablon z kwartalnymi danymi dotyczącymi sprzedaży. Konieczne jest pilne uzupełnienie danych dot. stosowania w produkcji zwierzęcej antybiotyków i hormonów ze względu na zagrożenie dla zdrowia publicznego i bezpieczeństwa żywności.

Promocja Zrównoważonych Praktyk. Budowanie sprawiedliwego systemu żywności.

Dzisiejszy system produkcji żywności, który jest oparty na produkcji zwierzęcej jest globalnie nieefektywny. Raport "The Water Footprint of Global Food Production" wskazuje, że: *"Produkcja zwierzęca jest mniej wydajna niż produkcja roślinna w przekształcaniu paszy w żywność jadalną dla ludzi. W rezultacie tylko 12% z 36% globalnych kalorii wykorzystywanych na paszę dla zwierząt ostatecznie zasili dietę ludzi"*. Według raportu pt. "The state of food security and nutrition in the world": *"Od 713 do 757 milionów ludzi mogło doświadczyć głodu w 2023 roku - jedna na 11 osób na świecie i jedna na pięć w Afryce."*, jednocześnie: *"Koncentrując się na ekonomicznym dostępie do pożywnej żywności, zaktualizowane i poprawione szacunki pokazują, że ponad jedna trzecia ludzi na świecie - około 2,8 miliarda - nie mogła sobie pozwolić na zdrową dietę w 2022 roku"*.

Nie ulega wątpliwości, że Komisja Europejska jest odpowiedzialna za zwiększenie gromadzenia kompleksowych danych w zakresie wpływu produkcji żywności na klimat, bioróżnorodność, glebę i wodę, a tym samym na zdrowie Europejczyków. Znaczący wpływ produkcji zwierzęcej na bioróżnorodność wskazuje na kluczową potrzebę uwzględnienia informacji na temat zmian w środowisku w pobliżu miejsc, w których prowadzona jest hodowla zwierząt. Monitorowanie tych zmiennych ma zasadnicze znaczenie dla łagodzenia negatywnych skutków produkcji zwierzęcej i wspierania wdrażania zrównoważonych praktyk. Szczegółowa analiza takich danych jest niezbędna do zwiększenia skuteczności promowania zrównoważonych praktyk w całej Unii Europejskiej, wzmacniając w ten sposób podejście do zrównoważonego rolnictwa opartego na produkcji roślinnej na potrzeby ludzi. Ważne jest również uwzględnienie wpływu prowadzonych praktyk rolniczych na zmiany klimatu, zwłaszcza biorąc pod uwagę eskalację kryzysu klimatycznego i rosnącą częstotliwość ekstremalnych zjawisk pogodowych. Gromadzenie danych na temat wpływu tych zmian na produkcję rolną wspiera formułowanie polityk adaptacyjnych, umożliwiając dostosowanie praktyk rolniczych do zmieniających się warunków klimatycznych. Istotne jest również gromadzenie danych na temat produkcji na potrzeby hodowli w porównaniu z wyżywieniem ludzi. Uwzględnienie zrównoważonej gospodarki wodnej i zdrowia gleby, w tym monitorowanie jakości gleby i zanieczyszczeń, mają kluczowe znaczenie dla zwiększenia wydajności i odporności europejskiego modelu produkcji żywności, przygotowując go na zmieniający się krajobraz środowiskowy.

Podsumowanie

Stanowisko Fundacji Green REV Institute podkreśla kluczowe znaczenie poprawy jakości i holistyczności gromadzenia obligatoryjnych danych. Rekomendacje pozwolą nie tylko podnieść jakość produkowanej żywności w Unii Europejskiej, ale także wzmocnią pozycję UE jako pionierki w globalnej transformacji systemu żywnościowego. Propozycje zmian w rozporządzeniu 2018/1091 mają na celu wskazanie optymalnych podejść, wzmocnienie zrównoważonych metod produkcji i ochronę konsumentów i konsumentek poprzez uwzględnienie faktów dotyczących bioróżnorodności, skutków zmian klimatu,

zrównoważonego wykorzystania wody i zdrowia gleby. Gromadzenie takich danych ułatwi skuteczne promowanie zrównoważonych praktyk rolniczych w UE, jednocześnie pomagając rolnikom i rolniczkom w adaptacji do nowych warunków klimatycznych i przejściu na bardziej zrównoważony system żywnościowy, czyli taki, który jest oparty na produkcji roślinnej.

Dlatego raz jeszcze podkreślamy konieczność włączenia danych:

a. **dot. przeznaczenia uprawianych roślin** - czy są to pasze dla zwierząt czy żywność dla ludzi (jest to konieczne także ze względu na weryfikację efektywności i celowości przeznaczania środków publicznych, w szczególności Wspólnej Polityki Rolnej);

b. **dotyczących warunków i systemów**, w jakich hodowane są zwierzęta, takich jak stosowanie klatek w różnych systemach hodowlanych, dostęp do przestrzeni na zewnątrz oraz praktyki takie jak przycinanie dziobów i ogonów. Potrzeba uwzględnienia danych na temat hodowli owadów. Osoby konsumenckie i mieszkańcy oraz mieszkanki obszarów wiejskich muszą mieć dostęp do pełnych informacji o trendach rozwojowych w ramach rolnictwa. W Polsce obserwujemy rosnący trend związany z powstawaniem nowych ferm wielkotowarowych - konieczne jest uzyskiwanie danych dot. tego niebezpiecznego zjawiska tak aby chronić osoby mieszkające na obszarach wiejskich przed zagrożeniami dla zdrowia i życia oraz osoby konsumenckie przed żywnością pochodzącą z hodowli przemysłowej. W 2023 r. dr. Sylwia Spurek, była Zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich, Posłanka do Parlamentu Europejskiego 2019-2024, w projekcie rezolucji w **sprawie zdrowia i życia ludzi mieszkających w pobliżu ferm**, wskazywała, że działanie ferm hodowlanych narusza prawo do zdrowia, prawo do czystego środowiska i prawo do życia rodzinnego osób mieszkających na wsi; emisje odorowe działają toksycznie na zdrowie i życie ludzi, w wyniku działalności ferm powstaje siarkowodór i 90% amoniaku w Europie pochodzi z ferm; fermy są źródłem bakterii i wirusów stanowiących zagrożenie dla ludzi, a większość chorób zakaźnych to choroby odzwierzęce; fermy emitują wysokie stężenia pyłu zawieszonego; sektor hodowlany odpowiada za 73% zanieczyszczeń wód wynikających z rolnictwa. W projekcie rezolucji dr. Sylwia Spurek wezwała Komisję Europejską do: aktualizacji prawodawstwa UE w zakresie: odległości ferm od miejsc życia i aktywności ludzi oraz koncentracji ferm; wzmocnienia kontroli implementacji

i stosowania Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz Dyrektywy 91/676/EWG dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego w państwach członkowskich; szybkiego zaproponowania zmiany dyrektywy 2016/2284 w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych zanieczyszczeń atmosferycznych, aby ustanowić cele redukcji emisji, w tym dla amoniaku produkowanego przez farmy, konieczne dla zagwarantowania prawa do zdrowia, czystego środowiska i życia rodzinnego.

c. **dotyczących hormonów płodności** (w tym PMSG/eCG), oraz danych dot. **wykorzystania antybiotyków w produkcji zwierzęcej**. Green REV Institute dwukrotnie zwracał się ws. wykorzystania antybiotyków w hodowli zwierząt do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ze względu na niepokojące doniesienia dot. mięsa z kurczaków z Polski, w ramach programu AgriWatch Green REV Institute.

Ostatnia odpowiedź od Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dot. wdrażania legislacji w obszarze kontroli wykorzystania antybiotyków potwierdziła, że Polska nadal nie wdrożyła jednego z Rozporządzeń UE w zakresie przeciwdziałania antybiotykooporności: “Rozporządzenie 2019/4 zostało wdrożone do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o paszach oraz ustawy o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2722). Zakres rozporządzenia 2019/6 obejmuje w Polsce natomiast kompetencje zarówno Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jak i Ministerstwa Zdrowia. Prace nad ustawą wykonującą w polskim porządku prawnym przepisy ww. rozporządzenia były w Polsce dotychczas koordynowane przez Ministerstwo Zdrowia we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W 2023 r. prace te zostały wstrzymane w związku z wyborami do Sejmu i Senatu RP. Aktualnie prace nad przedmiotową ustawą muszą zostać na nowo rozpoczęte. Trwają ustalenia pomiędzy obydwoma resortami dotyczące planów tych prac.”

Dodatkowo Ministerstwo wskazało, że pierwsze sprawozdanie dotyczące stosowania przeciwdrobnoustrojowych produktów leczniczych u zwierząt musi zostać przekazane przez państwa członkowskie do EMA (Europejskiej Agencji Leków) do 30 września 2024 r. Przedmiotowe sprawozdanie zawierać będzie dane dotyczące

przeciwdrobnoustrojowych produktów leczniczych stosowanych w poprzednim roku kalendarzowym u określonych kategorii hodowlanych bydła, świń i drobiu. To bardzo ważna zmiana związana z raportowaniem wykorzystania i stosowania antybiotyków - do tej pory dane były uzyskiwane z hurtowni weterynaryjnych na podstawie danych sprzedaży a nie danych dot. faktycznego stosowania leków w sektorze hodowlanym w Polsce. Niewątpliwie Komisja Europejska powinna uzupełnić projekt konsultowanego rozporządzenia o dane dot. wykorzystania antybiotyków w produkcji zwierzęcej, tak aby chronić osoby konsumenckie przed opornością na leki.

- d. dotyczących praktyk środowiskowych oraz emisji, tak aby chronić środowisko, klimat, różnorodność biologiczną.
- d. dot. stosowania pestycydów i środków ochrony roślin. Atlas Pestycydów 2024 wskazuje, że: *“Unia Europejska to jeden z największych na świecie rynków pestycydów. Dotychczasowa polityka mająca na celu ograniczenie ich stosowania nie przyniosła większych sukcesów. Brak jednolitych danych utrudnia monitorowanie i porównywanie poszczególnych krajów. W ostatniej dekadzie sprzedaż pestycydów w UE utrzymywała się na mniej więcej stałym poziomie ok. 360 tys. ton rocznie. Jednakże sama wielkość sprzedaży pestycydów niewiele mówi nam o zagrożeniach dla ludzi, zwierząt i środowiska. Inne czynniki, takie jak toksyczność substancji, metody stosowania, dawki i czę- stotliwość stosowania, również mają znaczenie. Co więcej, szczegółowe statystyki dotyczące stosowania pestycydów z podziałem na rośliny uprawne i kraje są jak na razie w UE niedostępne. Ze względu na to, że takich danych nie zbiera się systematycznie ani na poziomie krajowym, ani europej- skim, zastępczo używa się danych o wielkości sprzedaży. Prawie 1/4 wszystkich pestycydów jest sprzedawana w Unii Europejskiej. W 2019 r. rynek ten został wyceniony na 12 mld euro w porównaniu z 53 mld euro wartości rynku światowe- go. Unia to również czołowy region eksportowy z 5,8 mld euro wartości eksportu do krajów trzecich w tym samym roku. Obecnie w Unii Europejskiej zatwierdzonych jest po- nad 450 substancji aktywnych pestycydów. W ciągu ostat- niej dekady liczba ta utrzymywała się na stałym poziomie. Władze wycofały niektóre*

substancje z rynku ze względu na ich toksyczność, ale nadal zatwierdzają nowe. Niektóre pestycydy, które są zakazane w UE, nadal mogą znaleźć się w europejskich uprawach. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest stosowanie nielegalnych i podrabianych pestycydów, które stanowią do 14% rynku UE.”

Unia Europejska stoi przed jednym z najważniejszych wyzwań XXI wieku- przeprojektowaniem systemu żywności i rolnictwa tak, aby spełniało swoje funkcje społeczne, środowiskowo, nie łamało prawa do życia w czystym środowisku i prawa do zdrowej żywności. Zgodnie z ambicjami Europejskiego Zielonego Ładu i strategii Od pola do stołu konieczne będzie przejście na systemy roślinne dla ludzi, które są dużo bardziej efektywne, sprawiedliwe i zdrowe. Do właściwego projektowania polityk publicznych niezbędne są rzetelne, transparentne, precyzyjne dane, porównywalne i wykorzystywane w całej UE.